

SEBASTIAN
FAUKS
Η ΉΧΟΣ
ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΜΑ

Μετάφραση:
Κλαίρη Παναγιωτάκη

Qu' est l'histoire? Un echo du passé dans l'avenir. Un reflet de l'avenir sur le passé.

Τι είναι η ιστορία; Μια ηχώ του παρελθόντος μέσα στο μέλλον. Μια σκιά του μέλλοντος πάνω από το παρελθόν.

Βικτόρ Ουγκό, *L'Homme Qui Rit*

Το μετρό δίνει την καλύτερη ευκαιρία στον ξένο να φανταστεί πως έχει καταλάβει την ουσία του Παρισιού.

Φραντς Κάφκα, *Ημερολόγια*

Fourmillant cité, cité pleine de rêves,
Où le spectre en plein jour raccroche le passant!

Πόλη, όπου ο κόσμος είν' σαν τα μυρμήγκια, και όνειρα
έχει μύρια,
και βγαίνουνε φαντάσματα το μεσημέρι και σου γνέφουν!

Σαρλ Μποντλέρ, από το
«Οι Εφτά Γέροι», *Τα Άνθη του Κακού*¹

¹ Σ.τ.Μ.: Charles Baudelaire, «Τα Άνθη του Κακού» (μετάφραση-επιλεγόμενα: Γιώργος Κεντρωτής), εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2018, σελ. 275.

1

Μεζόν Μπλανς

Έριχνα ένα κατούρημα στο μπάνιο, όταν το μάτι μου έπιασε τον εαυτό μου στον καθρέφτη. Το πρόσωπό μου έδειχνε τόσο όμορφο, ώστε στράφηκα για να το δω από πιο κοντά, πιτσιλώνοντας πάνω στη βιασύνη μου τα πλακάκια γύρω από τη λεκάνη. Τίναξα το ζιμπ² μου και το 'χωσα μέσα στο μποξεράκι μου για να περιεργαστώ το πρόσωπό μου. Ήταν λες και κάποιος είχε τραβήξει μια αχνή σκιά κάτω από τα ζυγωματικά μου κι έπειτα έβαλε λίγη μάσκαρα στα βλέφαρά μου. Τα μάτια είχαν ένα βάθος που ποτέ μου δεν είχα ξαναδεί. Έγειρα το κεφάλι μου στο πλάι και χαμογέλασα, έπειτα έσμιξα τα φρύδια μου σαν να το 'παιζα σοβαρός, όμως το βλέμμα παρέμενε ίδιο –σπινθηροβόλο, με ένα κάποιο χιούμορ και πείρα. Ήταν το πρόσωπο ενός ανθρώπου πολύ μεγαλύτερου μου σε ηλικία.

Πώς και δεν είχα προσέξει ποτέ άλλοτε πόσο ωραίος ήμουν; Όχι κανονικά ωραίος, σαν τους ηθοποιούς του παλιού καιρού, και όχι ανέκφραστος, σαν τους σύγχρονους εναλλακτικούς σταρ. Ψυχούλα και σέξι ταυτόχρονα. Με αριστοκρατικά ζυγωματικά.

² Σ.τ.Μ.: Πέος (Αραβικά).

Αναποδογύρισα τον καθρέφτη για να γίνει μεγεθυντικός κι έπειτα τον έστρεψα πάλι στη θέση του. Κράτησα ψηλά ένα καθρεφτάκι που να αντανακλά το είδωλό του, για να δω τον εαυτό μου από παντού. Κόλλησα την πλάτη μου στον τοίχο και μετά πήγα όσο πιο κοντά γινόταν. Δεν είχε διαφορά. Δεν λέω, είχα καπνίσει λίγο κιφ³, μα μονάχα λίγο, έτσι γούσταρα καλύτερα, κι είχα πει και μια κόκα κόλα για να κρατήσω ψηλά τα επίπεδα του ζαχάρου μου (ένα κόλπο που μου έμαθε ένα παιδί από το έτος μου). Ένωσα χαρούμενος στη σκέψη πως αυτό το άτομο ήμουν εγώ. Αποκλείεται να συνέβαινε κάτι κακό σε κάποιον με τέτοια εμφάνιση. Η ειρήνη και η αρετή μάς ανήκαν. Για να μην πω τα κορίτσια μ' απαλό δέρμα και τα ταξίδια σε μέρη μακρινά.

Κοιταχτήκαμε κατάματα για λίγα λεπτά ακόμα.

Ύστερα μίλησε.

«Πρέπει να την κάνεις, δικέ μου», είπε. «Πρέπει να την κάνεις.»

Έπιασα τον εαυτό μου να γνέφει συμφωνώντας.

Επειδή, έτσι κι αλλιώς, το 'ξερα εδώ και κάμποσο καιρό. Δεν σοκαρίστηκα που το άκουσα, μάλλον ανακουφίστηκα.

«Φύγε τώρα αμέσως.»

«Θα φύγω. Όπου να 'ναι.»

Μέναμε έξω ακριβώς από τη μεντίνα⁴, την παλιά πόλη, σ' ένα ασβεστωμένο σπίτι. Στο ισόγειο ζούσε μια άλλη οικογένεια, μα μια εξωτερική σκάλα οδηγούσε στην εξώπορτά μας. Είχαμε τους δυο τελευταίους ορόφους και μια ταράτσα που έβλεπε στη θάλασσα. Η μητριά μου συνήθιζε ν' απλώνει εκεί

³ Σ.τ.Μ.: Μείγμα καπνού και μαριχουάνας που συνηθίζεται στο Μαρόκο.

⁴ Σ.τ.Μ.: Χαρακτηριστικό πολεοδομικό τμήμα πολλών πόλεων της Β. Αφρικής. Συνήθως περιβάλλεται από τείχη και έχει στενούς και λαβυρινθώδεις δρόμους.

την μπουγάδα κι ο πατέρας μου γινόταν έξαλλος. «Πώς μπορώ να φέρω κόσμο στο σπίτι, όταν αναγκάζονται να κάθονται δίπλα σε μια σειρά από βρεγμένα πουκάμισα;» Δεν είχα τίποτα εναντίον της μητριάς μου, παρά μόνο ότι δεν ήταν η μητέρα μου. Αυτό, και το γεγονός ότι επαναλαμβανόταν διαρκώς. Έτσι και της κολλούσε μια είδηση ή κάποια άποψη, δεν την άφηγε με τίποτα. «Όλα μας τα προβλήματα τα προκαλούν οι Άραβες του Κόλπου, ειδικά οι Σαουδάραβες», μας είπε κάποιον Ιανουάριο. Τον Σεπτέμβριο εξακολούθησε να το λέει, λες κι ήταν κάτι που μόλις είχε ανακαλύψει.

Στη μέση της ταράτσας υπήρχε ένας σοφράς στρωμένος μ' ένα κόκκινο και πορτοκαλί υφαντό και μικρούς αστραφτερούς δίσκους που αντανακλούσαν το φως του ήλιου. Πάνω του βρισκόταν μια ταμπακέρα με τσιγάρα και πολύχρωμα ποτήρια για τσάι. Ο πατέρας μου καλούσε άντρες που έλπιζε πως θα επένδυαν στην επιχείρησή του να ανέβουν και να θαυμάσουν τη θέα, ενώ ξεκλείδωνε το ντουλάπι με το ουίσκι του. Τους κερνούσε με ένα μοχθηρό βλέμμα που μου προκαλούσε ναυτία. Υπήρχαν ένα σωρό μέρη στην πόλη όπου μπορούσε κανείς να αγοράσει αλκοολούχα ποτά. Μερικά απ' αυτά είχαν στη βιτρίνα μονάχα κουτιά με χαρτομάντιλα ή γατοτροφή, όλοι ήξεραν όμως πως το μαγαζί δεν πουλούσε αποκλειστικά και μόνο χαρτομάντιλα. Αρκούσε να κάνει μερικά βήματα προς τα μέσα, να προσπεράσεις τα Kleenex, κι έβλεπες σειρές τα Johnnie Walker και τα Glenmorangie πάνω από την μπίρα και το μαροκινό κρασί.

Έπειτα ο πατέρας μου μου έλεγε να πάω να μελετήσω. Κάτω στο δωμάτιό μου, στο πίσω μέρος του σπιτιού, άνοιγα τα βιβλία μου. Σπούδαζα οικονομικά, αν και μπορεί να υπερβάλλω λέγοντας ότι «σπούδαζα». Τα πήγαινα καλά στο σχολείο όταν ήμουν μικρός, ισχύει, μα μονάχα επειδή τα κα-

τάφερνα στις γλώσσες. Είχα μάθει γαλλικά από τη μητέρα μου, που ήταν η μισή Γαλλίδα. Ο πατέρας της προερχόταν από μια οικογένεια Γάλλων εποίκων στην Αλγερία –ήταν απ’ αυτούς που τους αποκαλούσαν *πιε νουαρ*, δηλαδή μαυροπόδαρους, επειδή οι πρώτοι (πριν από εκατό χρόνια) φορούσαν αστραφτερά δερμάτινα παπούτσια. Συνήθως οι έποικοι παντρεύονταν μεταξύ τους, άλλους Γάλλους, όμως του παππού μου του γυάλισε μια Αλγερινή στο Οράν (γιαγιά Αλγερινή) και παντρεύτηκαν, αν και δεν ξέρω με τι είδους γάμο. Μετακόμισαν στο Μαρόκο και μετά στο Παρίσι, όπου μια μέρα στις αρχές της δεκαετίας του ’50 γεννήθηκε η μητέρα μου, η Χανάν. Δεν ξέρω γιατί είχαν τέτοια προεμύρα να φύγουν. Ίσως προέβλεπαν τις φασαρίες που θα ξεσπούσαν στην Αλγερία. Φαντάζομαι ότι το αραβικό όνομα ήταν μια ευγενική χειρονομία από τον Γάλλο παππού μου στην Αλγερινή γυναίκα του, μια που πλέον ήταν καθηλωμένοι στο Παρίσι. Όπως θα σας πουν όλα τα λεξικά, Χανάν σημαίνει «έλεος» ή «επιείκεια», οπότε ίσως προσπαθούσε να κάνει τον καλό.

Η μητέρα μου μεγάλωσε στο Παρίσι κι ίσως να ’πρεπε να έχει μείνει εκεί. Γύρω στα τριάντα της όμως, πήγε στο Μαρόκο για να επισκεφθεί κάτι ξαδέφφια κι εκεί είχε την ατυχία να γνωρίσει και να παντρευτεί τον Μαλίχ Ζαφάρ, έναν επίδοξο επιχειρηματία που, το 1986, έγινε ο πατέρας μου.

Η μητέρα μου πέθανε όταν ήμουν δέκα ετών. Ή ίσως ήμουν εννιά. Δεν είχα συνειδητοποιήσει τότε πόσο άρρωστη ήταν κι έφυγα μια μέρα για το σχολείο λέγοντάς της πως έλπιζα να της είχε περάσει το «κρύωμα» ως το βράδυ. Έμοιαζε πράγματι πολύ αδυνατισμένη και δυσκολευόταν να μιλήσει. Αργότερα μου είπαν ότι είχε καρκίνο στον οισοφάγο, παρόλο που δεν ήξερα τι σήμαινε ούτε η μία λέξη ούτε η άλλη. Η κληρονομιά που μου άφησε ήταν η ικανότητά μου να μιλάω γαλλικά.

Για ένα διάστημα, πήγα στο Αμερικανικό Σχολείο της Ταγγέρης, όπου όλα τα μαθήματα γίνονταν στα αγγλικά και τα κορίτσια φορούσαν δυτικά ρούχα. Παίρναμε επίσης καθημερινές δόσεις από κλασικά αραβικά, μα τελικά αποδείχτηκε πολύ ακριβό σχολείο για τον γιο ενός αλλοπρόσαλλου επιχειρηματία. Κι έτσι, μ' έστειλαν σ' ένα σχολείο στη Βιλ Νουβέλ, όπου η προσοχή μου αποσπάστηκε, έπαψα να μελετώ και, στο τέλος, μόλις που τα κατάφερα να μπω στο πανεπιστήμιο.

Κι εκεί υπήρχαν περισσότερα κορίτσια. Κι επίσης μια γυναίκα που δίδασκε πολιτικές επιστήμες, η δεσποινίς Αζίζ. Τα μαλλιά της ήταν τόσο μαύρα, ώστε έπαιρναν μια μαβιά λάμψη στο φως που έμπαινε από τα παράθυρα της τάξης. Ήταν πυκνά, μ' ένα ελαφρύ κυμάτισμα, κι έφταναν πάνω ακριβώς από τους ώμους της. Τον περισσότερο καιρό φορούσε παντελόνι, όπως κι οι άλλες γυναίκες, μια φορά όμως έβαλε μια μαύρη φούστα ως το γόνατο με λευκό πουκάμισο και τρεις σειρές από μεγάλες κόκκινες χάντρες. Προς το τέλος του μαθήματος, πρόσεξα μια λεπτή φάσα λευκής δαντέλας που είχε γλιστρήσει χαμηλότερα από τον ποδόγυρο της φούστας κι ακουμπούσε στις μαύρες νάιλον κάλτσες που σκέπαζαν τις γάμπες της.

Σπουδάσαμε όλοι οικονομικά. Ήταν βαρετό αντικείμενο, αλλά με ανάγκασε ο πατέρας μου. Το μάθημα της πολιτικής επιστήμης που έκανε η δεσποινίς Αζίζ ήταν υποχρεωτικό και περιλάμβανε και λίγη ιστορία. Μια μέρα μάς είπε για τους πολέμους του περασμένου αιώνα και πώς έφτασαν οι Ευρωπαίοι στη Βόρειο Αφρική. Μίλησε για τους αποικιοκράτες σαν να μην ήταν καθόλου σίγουρη πως ήταν κανονικοί άνθρωποι. Όπως μας τα είπε, μπορεί να ήταν καλλιεργημένοι, όμως είχαν εθιστεί τόσο πολύ στους σκοτωμούς, ώστε δεν εξιλεώνονταν, όσα συμφωνικά έργα κι αν συνέθεταν.

Όλα αυτά μου ήταν εντελώς καινούρια. Δεν ήξερα πότε ακριβώς έφτασαν για πρώτη φορά οι Ευρωπαίοι στη χώρα μου ή τι ήθελαν από μας. Είχαν αφήσει όμως πίσω τους πολλά ονόματα βουλεβάρτων, πλατειών κι εκκλησιών. Ακούγοντας τη δεσποινίδα Αζίζ να περιγράφει τους Ισπανούς και τους Γάλλους λες κι ήταν πλάσματα που ανήκαν σ' ένα κάπως διαφορετικό είδος, αναρωτήθηκα μήπως έτσι μας έβλεπαν κι αυτοί όταν πρωτοήρθαν στη Βόρειο Αφρική –σαν πρωτόγονους ληστές σε μια παραθαλάσσια λωρίδα πάνω από μια ατέλειωτη έρημο. Θρησκευόμενους ληστές.

Εκ πρώτης όψεως, η δεσποινίς Αζίζ έμοιαζε να κάνει αυτό που έπρεπε. Άκουγε υπομονετικά τις ερωτήσεις των φοιτητών και, όταν ο δόκτωρ Άχμεντ, ο επικεφαλής του τμήματος, έχωνε το κεφάλι του στο άνοιγμα της πόρτας και ζητούσε να της πει δυο λόγια, ακουμπούσε το βιβλίο της ανάποδα πάνω στην έδρα και τον ακολουθούσε βιαστικά. Μα το διαφορετικό σ' αυτήν ήταν πως έμοιαζε να κουβαλάει μέσα στο κεφάλι της έναν κόσμο που δεν ήταν αυτός που ξέραμε. Ποτέ της δεν αργούσε να επιστρέψει κάποια εργασία και φερόταν ευγενικά στον Χαμίντ, τον φαφούτη θυρωρό που σκούπιζε την αυλή, ενώ εμείς οι υπόλοιποι κοροϊδεύαμε τον χοντρό του κώλο όταν δεν καθόταν πάνω του. Ούτε μπορώ να φανταστώ τη δεσποινίδα Α να υψώνει τη φωνή της στην αίθουσα των καθηγητών. Γιατί, λοιπόν, εξέπεμπε αυτή την αύρα της εξέγερσης;

Η Λάιλα, η φιλενάδα μου, το είχε προσέξει κι αυτή. Συνήθιζε ν' αποκαλεί τη δεσποινίδα Αζίζ «Αγγελιοφόρο». Ήταν ο τίτλος μιας αμερικανικής σειράς, στην οποία μια μέση, κανονική οικογένεια είχε υιοθετήσει ένα αγόρι που αποδείχτηκε εξωγήινος. Ήταν κωμωδία για παιδιά, αλλά τη βλέπαμε φανατικά στο πανεπιστήμιό μου. Τα παιδιά της οικογένειας τον ικέτευαν συνέχεια να τα πάρει στον πλανήτη του, μα ο Αγ-

γελιοφόρος, που έμοιαζε με οποιοδήποτε συνηθισμένο παιδί, με εξαίρεση τα δύο παραπάνω δάχτυλα που είχε (και κάποιες τηλεκινητικές δυνάμεις), παραήταν ευγνώμων στη μαμά και στον μπαμπά που τον είχαν σώσει κι έτσι δεν έπαιρνε τα παιδιά μακριά, ούτε καν για ημερήσια εκδρομή. Πού να ξέρω γω, μπορεί και να επρόκειτο για κανένα κρυφό μήνυμα με την επιχορήγηση κάποιας θρησκευτικής ομάδας –όσο σκατά κι αν είναι η ζωή σου, πρέπει να συνεχίσεις να 'χεις πίστη, να μην το βάζεις στα πόδια.

Ενώ ο πατέρας μου πότιζε ουίσκι τους καλεσμένους του (δεν επένδυναν ποτέ, μονάχα έπιναν), εγώ κάθισα στο κρεβάτι μου κι άνοιξα ένα από τα βιβλία της σχολής μου. Βαριόμουν. Ποιος νοιάζεται για την ιστορία, ακόμα κι αν τη διδάσκει η δεσποινίς Αζίτζ; Τι νόημα έχει να θυμάσαι πράγματα που συνέβησαν προτού γεννηθείς; Έτσι κι αλλιώς δεν θα «θυμόμαστε». Δεν ήμασταν εκεί –ούτε οι καθηγητές μας ούτε κανείς άλλος στον κόσμο–, οπότε δεν μπορούσαμε να τα θυμηθούμε. Αυτό που κάναμε ήταν να τα φανταζόμαστε... Και πού βοηθούσε αυτό;

Όταν δεν απασχολούσαν το μυαλό μου οι σκέψεις της φυγής, το απασχολούσε η Λάιλα. Κλεισμένος στο δωμάτιό μου, παριστάνοντας ότι μελετούσα την αναδιανομή του εισοδήματος, της έστελνα γραπτά μηνύματα από το κυριλέ τηλέφωνο που μου είχε χαρίσει όταν της αγόρασε καινούριο ο πατέρας της. Μερικές φορές μου έστελνε φωτογραφίες της που έπαιζε με το σκυλί της ή έπινε πορτοκαλάδα Fanta στη βεράντα του σπιτιού της.

Δεν είχα κοιμηθεί με τη Λάιλα. Ήμουν δεκαεννιά χρονών και δεν είχα κοιμηθεί με καμιά κοπέλα. Όταν πρωτοήρθε στο πανεπιστήμιο, δεν είμαι σίγουρος αν κανένας από τους άλλους πρόσεξε πόσο όμορφη ήταν. Εκείνη την εποχή είχε πολύ κοντά μαύρα μαλλιά, σχεδόν αγορίστικα, και όλοι σαλιάριζαν

με φωτογραφίες που έδειχναν ξανθές κοπέλες με μαλλιά μακριά μέχρι τους ώμους. Εγώ όμως αντιλήφθηκα το βάρος κάτω από το λευκό πουκάμισο όταν έσκυψε πάνω από ένα τραπέζι, παρόλο που το 'χε κουμπωμένο κι απολύτως καθωσπρέπει. Οι φοιτήτριες επιτρεπόταν να ντύνονται σχεδόν όπως γούσταραν. Τα ρούχα της Λάιλα ήταν σεμνά, με κάποιον τρόπο όμως ξεχώριζαν ότι ήταν καλής ποιότητας. Ίσως της τα έστελναν από το εξωτερικό ή τα αγόραζε από το διαδίκτυο. Της πήρε περίπου μία βδομάδα να εγκλιματιστεί και μετά απέκτησε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση. Πάντα γελοούσε. Για ένα διάστημα φοβόμουν ότι γελούσε μαζί μου, αλλά έπειτα κατέληξα πως ήταν απλώς ανέμελη. Δεν της άρεσαν τα παιχνίδια στον υπολογιστή όσο σ' εμένα, μα ήταν ξετρελαμένη με τον *Αγγελιοφόρο*. Τότε ήταν που κολλήσαμε. «Το λατρεύω, το λατρεύω, εσύ;» είπε όταν το αναφέραμε. «Πόσο μ' αρέσει που πάντα πλησιάζει στα μουλωχτά τους ανθρώπους. Κι όταν τον κάνει να σαστίσει κάτι στον κόσμο μας που δεν το καταλαβαίνει, λέει...»

«Μα την παγωμένη φλόγα... Είμαι μέσα!» είπαμε κι οι δυο με μια φωνή.

Την κάλεσα να έρθει στο σπίτι μου για να δούμε τον *Αγγελιοφόρο* ένα βράδυ που έλειπαν οι γονείς μου. Καθόλου δεν ντρεπόταν που έβλεπε ένα παιδικό πρόγραμμα. Είδαμε πέντ' έξι επεισόδια στη σειρά. Ανέφερε μερικές άλλες εκπομπές που δεν τις είχα ξανακούσει, άρα υπέθεσα ότι στο δικό της σπίτι έπιανε περισσότερα κανάλια στην τηλεόραση. Μερικά απ' αυτά τα προγράμματα δεν τα έπαιζαν καν στην Αμερική, νομίζω, φτιάχνονταν μόνο για να τα εξάγουν κι απευθύνονταν σε νεανικό κοινό.

Κάθε βράδυ ανέβαινα στην ταράτσα για να καπνίσω ένα τσιγάρο και χάζευα τη θάλασσα προς την κατεύθυνση της Ευρώπης. Έτσι και κοιτάζες από την άλλη μεριά, νότια πάνω

από την πόλη, τα δέντρα κι οι λόφοι έδιναν σταδιακά τη θέση τους στην έρημο. Τα πάντα ήταν καφετιά, με ουλές από τις εξορύξεις και τις εκσκαφές, μια τελευταία απόπειρα να βγάλουν κάτι από την άμμο, με ανατρεπόμενα φορτηγά και νταλίκες παρακαρισμένα εδώ κι εκεί, και τα ίχνη τους στο χώμα να θυμίζουν μεταφορικούς ιμάντες.

Τι γινόταν όμως αν κοιτούσες βόρεια; Τι συνέβαινε εκεί πάνω, στην άλλη μεριά της θάλασσας; Ήταν η Ισπανία, η Γαλλία, απ' όπου είχαν έρθει οι εισβολείς... Και πιο πέρα η Γερμανία. Οι άνθρωποι στην Ευρώπη είχαν όλοι καινούρια αυτοκίνητα και ρολόγια. Και πράσινα δάση και δρυμούς. Οι ετικέτες στα ρούχα τοποθετούνταν απ' αυτούς που τα είχαν όντως φτιάξει, δεν ήταν φτηνιάρικες απομιμήσεις κατασκευασμένες στην Κίνα σαν τα δικά μας. Τα κορίτσια είχαν ξανθά μαλλιά και φορούσαν κοντά φουστάνια, δείχνοντας τα πόδια τους. Τα μπαρ δεν ήταν κρυμμένα μέσα σε ακριβά ξενοδοχεία ούτε σε υπόγεια καταγώγια όπου μπορούσες να φας ξύλο από κάποιον αλκοολικό γέρο. Σε κάθε γωνία υπήρχαν κάβες και οι γυναίκες έπιναν κι αυτές, παράγγελναν κρασί και κοκτέιλ.

Τα φανταζόμουν όλα αυτά καπνίζοντας το τσιγάρο μου κάτω από τα χαμηλά σύννεφα και την γκρίζα θάλασσα, όπου έβλεπα να πλέει πέρα μακριά κάποιο φορτηγό πλοίο.

Ήξερα ότι έπρεπε να φύγω, αλλά ήταν δύσκολο να βρω το κουράγιο. Ο πατέρας μου θα γινόταν έξαλλος έτσι κι έλεγα πως παρατούσα το πανεπιστήμιο. Πίστευε στ' αλήθεια ότι τέσσερα χρόνια σπουδών θα έκαναν τη διαφορά—ότι μ' ένα πτυχίο θα μπορούσα να έχω τον απόλυτο έλεγχο της ζωής μου. Ήξερα πως ο μόνος τρόπος για να γλιτώσω απ' όλα αυτά ήταν να φύγω από τη χώρα. Το μόνο που με συγκρατούσε ήταν η Λάιλα και η χλωμή προοπτική να κοιμηθώ μαζί της.

Η Λάιλα έμενε σ' ένα μεγάλο σπίτι ενάμισι χιλιόμετρο έξω από την πόλη. Εκεί μέσα φορούσε δυτικές φούστες και φορέματα, όπως και τα συνηθισμένα τζιν. Δεν ήταν πολύ κοντά, ήταν όμως κομφά και φαινόταν το μελένιο δέρμα των ποδιών της. Υπήρχε μια οικονόμος, η Φαρίντα, μια γυναίκα με υπναλέα μάτια, όχι πολύ μεγάλη, μεσόκοπη, γύρω στα τριάντα πέντε ίσως. Ήρεμη σαν αγελάδα. Έφερνε τσάι, σκούπιζε τα πατώματα, έσπρωχνε πίσω τις τούφες που ξέφευγαν από το κοκαλάκι που συγκρατούσε τα μαλλιά της. Λάτρευε τη Λάιλα, το μοναδικό άτομο που κατάφερνε να την κάνει να υψώσει τα βαριά της βλέφαρα και να χαμογελάσει. Κυκλοφορούσε ανάμεσά μας αφήνοντας κάτω κούπες, παίρνοντας τασάκια. Ή την έβλεπες να κουβαλάει αγκαλιές τα ρούχα για πλύσιμο σ' έναν διάδρομο που οδηγούσε σ' ένα μακρινό πλυσταριό. Μερικές φορές, όταν ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου, φανταζόμουν τη Φαρίντα να φωνάζει τη Λάιλα στο δωμάτιό της, στο πίσω μέρος του σπιτιού, και να της ζητάει να τη γδύσει και να τη βοηθήσει να κάνει ντους ύστερα από μια τόσο κουραστική μέρα. Έπεφτε πολύ γονάτισμα, τιράντες κατέβαιναν, κουμπιά ξεκουμπώνονταν και πολλά εσώρουχα έβγαιναν προτού ετοιμαστεί η Φαρίντα για το ντους, και τότε πια κι η Λάιλα ήταν γυμνή, έτσι ήταν το δίκαιο και το σωστό άλλωστε.

Το πρόβλημα με τις φαντασιώσεις ήταν πως δεν ήμουν ποτέ σίγουρος αν ήμουν μόνος. Στον τοίχο τουωματίου μου ήταν ένα μουσαραμπίγια, ένα σκαλιστό ξύλινο καφασωτό που έβλεπε στο κεφαλόσκαλο, και ο καθένας μπορούσε να παρακολουθεί μέσα από τα διάκενα. Στις μικρές πόλεις, οι μαγαζάτορες κατασκόπευαν μέσα από τα παντζούρια και τα παραβάν και άνοιγαν μονάχα όταν υπήρχαν αρκετοί άνθρωποι στον δρόμο. Ποτέ δεν ήξερες αν σε παρακολουθούσαν. Όλη μου η ζωή ήταν έτσι.

Η Λάιλα είχε έναν μικρότερο αδερφό, τον Μπίλι, και μια χαριτωμένη αδερφούλα, τη Νατζάτ, και καμιά φορά ορμούσαν εκεί που βλέπαμε τον Αγγελιοφόρο ή παίζαμε χαρτιά, αλλά δεν έμεναν για πολύ. Την τελευταία χρονιά στο σχολείο αρρένων, ένα χρόνο πριν πάω στο πανεπιστήμιο, είχα ρίξει μερικές κλοτσιές σ' ένα παιδί που έκανε δύσκολη τη ζωή του Μπίλι, οπότε ένωθε κατά κάποιον τρόπο ευγνωμοσύνη, κι επίσης καταλάβαινε από υπονοούμενα. Του 'χα χαρίσει και μια μπλούζα μου με τους Radiohead. Βασικά, γούσταρε πολύ τη μόδα και μεγάλωνε τόσο γρήγορα, που σκεφτόμουν ότι πολύ σύντομα θα γινόταν καλύτερος από μένα.

Άραγε ήμουν ερωτευμένος με τη Λάιλα επειδή με είχε ενθαρρύνει κάπως, οπότε ήταν το σιγουράκι μου; Δεν ξέρω. Πονούσα όμως να τη βλέπω και να γυρίζω σπίτι χωρίς να το 'χουμε κάνει. Πονούσα πραγματικά. Αν μου δινόταν η ευκαιρία να κοιμηθώ και με τις δώδεκα κοπέλες στην τάξη μας, τη μία μετά την άλλη, ή μόνο με τη Λάιλα, μονάχα μ' αυτήν... Ήταν εκτός συναγωνισμού, παρόλο που μέσα στις δώδεκα ήταν η Ουασία κι η Κασίρα, φανταστικές γκόμενες κι οι δυο, ρώτα όποιον θέλεις να σου πει.

Δεν συζητούσα για τη Λάιλα με τα άλλα αγόρια, αν και μιλούσαμε γενικά για το σεξ όταν βρισκόμασταν. Όποτε αναφερόταν το όνομα της Λάιλα, άλλαζα κουβέντα. Όταν ήμουν μόνος μου όμως, σκεφτόμουν πολύ πόσο φανταστικά θα ήταν να νιώσω το ζιμπ μου να γλιστράει μέσα της. Αυτό το τόσο απλό. Πίστευα ότι θα ήταν τόσο καυτό, που θα μου 'καιγε σχεδόν το δέρμα. Και τότε, βέβαια, μόνο που το φανταζόμουν, η στύση μου έφτανε μέχρι το ταβάνι.

Η μητριά μου δεν έκανε τίποτα. Σαν όλες τις γυναίκες που ήξερα, ζούσε κυρίως μέσα στο σπίτι κι έβγαινε τα απογεύματα, πήγαινε κι έβλεπε τις αδερφές ή τις φιλενάδες της στα σπίτια τους. Δεν ήμασταν πλούσιοι, γιατί τα επιχειρημα-

τικά σχέδια του πατέρα μου ποτέ δεν καρποφορούσαν, μα ούτε ήμασταν και τόσο φτωχοί όσο κάποιες οικογένειες στη μεντίνα. Για παράδειγμα, είχαμε καθαρίστρια –μια θεόγοντρη, αγέλαστη γυναίκα, που ερχόταν μία φορά τη βδομάδα. Χρέωνε μερικά κέρματα μονάχα. Και το μαγείρεμα το έκανε η μητριά μου. Νομίζω πως της κινούσε το ενδιαφέρον. Το άλλο πράγμα που της άρεσε ήταν τα πουλιά. Είχε δύο κλουβιά με ωδικά πουλάκια. «Μου θυμίζουν τα παιδικά μου χρόνια στα όρη Ριφ», έλεγε. Επίσης άφηνε ανοιχτή την πόρτα της ταράτσας ώστε να πετάνε κι άλλα πουλιά μέσα στο σπίτι, που ήταν χτισμένο γύρω από έναν φωταγωγό με γυάλινη οροφή. Τα σπουργίτια με τα χρυσαφένια ράμφη έβρισκαν πάντα τον δρόμο τους προς τα πάνω κι έφευγαν πάλι.

Μια δυο μέρες αφότου ο τύπος στον καθρέφτη μού είπε να σηκωθώ και να φύγω, έψαξα τις πτήσεις στο ίντερνετ, αλλά ήταν ακριβές. Ίσως θα μπορούσα να φύγω μ' ένα από τα πλοία που πήγαιναν στην Ευρώπη και τα διαφήμιζαν σ' όλη την πόλη.

Πρέπει να φύγεις από δω... Ναι, καλά, εντάξει. Το καλύτερο θα είναι να μη βασανίζομαι βλέποντας καθημερινά τη Λάιλα. Έχω διαβάσει τόσο λίγο, που μάλλον δεν θα περάσω στις εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς. Ακόμα κι αν τα καταφέρω, ακόμα κι αν τελειώσω τις σπουδές μου, και πάλι δεν θα κατορθώσω να πιάσω καμιά δουλειά της προκοπής. Θα έχω πτυχίο στα οικονομικά και στη διοίκηση επιχειρήσεων με ειδικότητα στις πολιτικές επιστήμες της δεσποινίδας Αζίζ (συμπεριλαμβανομένων και των πέντε ωρών τζάμπα ιστορίας). Κανείς δεν πρόκειται να με προσλάβει γι' αυτό. Πήγαινε στο γιαπί, ρε μαλάκα, έτσι θα μου πουν. Πήγαινε και στάσου στη σειρά μαζί με τους έμπειρους χτίστες και τους υδραυλικούς. Όντως θα φύγω, λοι-

πόν. Θα πάω... Κάπου. Καπου πραγματικά. Καπουπραγματικάγαμώτο. Μάλλον στο Παρίσι.

Δεν ήξερα σχεδόν τίποτα για το Παρίσι, αλλά βρισκόταν στην Ευρώπη, εκεί ήταν χριστιανοί, υπήρχαν μπαρ, κορίτσια, παλιά κτίρια, σινεμά... Οπότε, προτού με εγκαταλείψει το κουράγιο μου, πετάχτηκα από το κρεβάτι μου κι ανέβηκα πάνω. Καθώς πλησίαζα στην πόρτα του σαλονιού, κάτι παράξενο συνέβη. Βγήκα από τον εαυτό μου κι άρχισα να παρατηρώ. Με είδα σαν ένα τρίτο άτομο, με τζιν και μακό μπλουζάκι, δυο μπιμπίκια στο σαγόνι, κοκαλιάρικα μπράτσα κι αχτένιστα μαλλιά.

Είδα τον εαυτό μου έτοιμο να ανακοινώσει την απόφασή του στον πατέρα μου.

Εγώ, ο Τάρεκ, έμπαινα στο σαλόνι. Ο πατέρας μου καθόταν σ' έναν καναπέ όπου κοιτούσε μερικά χαρτιά μέσα από τα γυαλιά του.

«Τι θες;» είπε. «Δεν βλέπεις πως έχω δουλειά;»

«Συγγνώμη. Τι κάνεις;» ρώτησε ο Τάρεκ.

«Λογαριασμούς. Τον ατέλειωτο έχουν. Γιατί δεν πας να μελετήσεις λίγο; Είμαι σίγουρος πως έχεις διαβάσματα.»

«Όχι, είμαι εντάξει με τα διαβάσματά μου, δεν έχω μείνει πίσω», είπε ο Τάρεκ, σπρώχνοντας προς τα πίσω τα μαλλιά που έπεφταν στο μέτωπό του.

«Σε μία ώρα θα φάμε. Μπορείς να μου πεις τότε αυτό που θέλεις. Για να ακούσει κι η μητριά σου. Ξέρεις πόσο ανησυχεί.»

«Φεύγω. Πάω να ζήσω κάπου αλλού.»

«Ο Θεός να μου δίνει δύναμη. Θες να παρατήσεις τις σπουδές σου;»

«Ναι, αλλά δεν είναι αυτός ο λόγος.»

«Ποιος είναι ο λόγος;»

«Θέλω να ζήσω σ' ένα διαφορετικό μέρος, καλύτερο.»

Ο πατέρας μου γέλασε και παράτησε τα χαρτιά του –ώστε να έχει την άνεση να γελάσει ακόμη πιο δυνατά. «Πού, δηλαδή; Στη Φεζ; Στο Αλγέρι; Ξέρω πως πάντα ήθελες να πας εκεί. Νομίζεις, είσαι πια αρκετά άντρας για να πας σε μεγάλη πόλη;»

«Όχι. Θέλω κάτι... μεγαλύτερο.»

«Πού δηλαδή; Στη Μαλαισία;» Του 'χε κοπεί η ανάσα από τα γέλια. «Στην Αυστραλία; Γιατί όχι; Πήγαινε να εκτρέφεις πρόβατα.»

«Στο Παρίσι, νομίζω.»

«Για ποιο λόγο, διάολε; Δεν ξέρεις κανέναν εκεί.»

«Όχι, αλλά θα ήθελα να δω πού μεγάλωσε η μητέρα μου. Να μάθω περισσότερα πράγματα γι' αυτήν. Και μιλάω τη γλώσσα.»

«Νομίζεις πως θα καταλαβαίνουν την προφορά σου; Έτσι κι αλλιώς, οι Γάλλοι μας μισούν. Πάντα μας μισούσαν.»

Ο Τάρεκ έτριψε το πιγούνι του. «Δεν πιστεύω ότι θα με μισούσαν. Έχω την εντύπωση πως θα κατάφερνα να ενσωματωθώ. Είμαστε πολλοί εκεί.»

«Α, ναι, σίγουρα. Και ζουν σε βρομερές πολυκατοικίες στα μπανλιέ, τα προάστια.»

«Δεν με νοιάζει πού θα καταλήξω.»

«Και πώς θα ζεις;»

«Σαν χωριάτης.» Ο Τάρεκ φάνηκε να το σκέφτεται για μια στιγμή. «Σαν ήρωας.»

Ο πατέρας μου σκούπισε την άκρη των ματιών του μ' ένα χαρτομάντιλο. «Και πού θα βρεις λεφτά;»

«Δεν μου χρειάζονται λεφτά», αποκρίθηκε ο Τάρεκ. «Θα ζω από την εξυπνάδα μου.»

«Την εξυπνάδα σου!»

«Έτσι ελπίζω. Ξέρεις ότι μιλάω αγγλικά σαν ντόπιος.»

«Ναι, σαν ντόπιος Αμερικάνος. Με τόση τηλεόραση που βλέπεις.»

«Και γαλλικά. Η μητέρα μου...»

«Είσαι πραγματικά για γέλια», δήλωσε ο πατέρας μου κι οι ώμοι του έπαψαν να τραντάζονται. «Άντε, πήγαινε να διαβάσεις τα μαθήματά σου.»

Έπιασε τα χαρτιά του και ξαναφόρεσε τα γυαλιά του. Ο Τάρεκ πισωπάτησε αργά προς την πόρτα. Έμοιαζε να εύχεται πως ο πατέρας μου θα τον σταματούσε. Δίστασε λίγο, με το χέρι του πάνω στο πόμολο.

«Λοιπόν;» Ο πατέρας μου σήκωσε το κεφάλι του από τα χαρτιά του. «Τι περιμένεις;»

Γυρίζοντας στο δωμάτιό μου, έβγαλα ένα σακίδιο κι έχωσα μέσα μερικά ρούχα. Πήρα το διαβατήριό μου και όσα λεφτά είχα μαζέψει. Δεν ήταν πολλά, παρόλο που είχα και μερικά ευρώ που μου 'χε δώσει ένας Ισπανός τουρίστας όταν του 'δειξα τα αξιοθέατα. Ύστερα μπήκα στο μπάνιο και περιεργάστηκα πολύ προσεκτικά το είδωλό μου. Το φως δεν ήταν τόσο καλό όσο την προηγούμενη φορά και το πρόσωπό μου φαινόταν κάπως λιγδιασμένο.

Γάμησέ τα, σκέφτηκα. Πάμε.

Αφού περπάτησα κανά τέταρτο, με πήρε ένα φορτηγό. Στην καρότσα πίσω μας κροτάλιζαν τα κασόνια με τις λεμονάδες και τις Sprite. Ο φορτηγατζής με κέρασε τσιγάρο. Περάσαμε από το σπίτι της Λάιλα και από την ψηλή καμπίνα του φορτηγού μπορούσα να δω τις πελούζες πάνω από τον εξωτερικό τοίχο. Στη βεράντα έφεγγε μια σκεπαστή ηλεκτρική λάμπα. Ήθελα να βγει από το σπίτι η Λάιλα και ταυτόχρονα δεν άντεχα τη σκέψη να τη δω. Για μια στιγμή ένιωσα σαν να 'χε αρπάξει κάποιος τα πνευμόνια μου και να τα έσφιγγε ώσπου να πεθάνω. Έτσι ήταν η καρδιακή προσβολή, γαμώτο;

Έκλεισα τα μάτια κι άφησα τον δρόμο να με πάρει μακριά.

Μάλλον δεν θα 'πρεπε να πω πώς μπήκα στην Ευρώπη. Μια ατέλειωτη πνιγηρή νύχτα στο πίσω μέρος ενός φορτηγού σ' ένα αμπάρι –δεν είναι κάτι που θέλω να περιγράψω ή να θυμάμαι. Και σίγουρα η Μασσαλία δεν ήταν όπως τη φανταζόμουν. Ίσως ένας εμπορευματικός σταθμός να μην είναι και το καλύτερο μέρος για να μπεις σε μια χώρα.

Υπάρχουν καλά κι άσχημα όταν είσαι δεκαεννιά χρονών. Ένα από τα καλά είναι πως μπορείς να κοιμηθείς σχεδόν οπουδήποτε –σε παραλία, σε χωράφι ή, στη δική μου περίπτωση, ανάμεσα σε δυο παλέτες στο μεταλλικό πάτωμα ενός φορτηγού. Δεν ήμουν καν πιασμένος καθώς ψαχούλευα τα κουμπώματα του καραβόπανου που σκέπαζε την καρότσα, περιμένοντας να απομακρυνθούμε αρκετά από τον τερματικό σταθμό. Όταν ο οδηγός σταμάτησε, σ' ένα φανάρι νομίζω, πήδηξα στον δρόμο.

Επιτέλους Γαλλία. Μόνο που θα μπορούσα να βρίσκομαι σε οποιαδήποτε εμπορευματική περιοχή. Αποθήκες, κυκλικόι κόμβοι, νταλίκες, τα πάντα από τσιμέντο ή μέταλλο, ενώ το πιο ανθρώπινο πράγμα ήταν τα γράμματα στις πινακίδες –Σεν-Μαρτέν ντε Κρο, Μαρτίγκ. Ακόμα και αυτή η άθλια άκρη της χώρας εμένα μου φαινόταν πλούσια. Όλη αυτή η ακριβή βενζίνη που γινόταν καπνός, καθώς οι οδηγοί άλλαζαν ταχύτητες, γκαζώνοντας για να κάνουν τις ρόδες να γυρνάνε κάτω από τα τεράστια φορτία. Για να μην αναφέρω τα ίδια τα φορτία, τα λάφυρα που βάραιναν τα γιγάντια κόκκινα αρθρωτά φορτηγά της Norbert Dentressangle⁵. Προχώρησα

⁵ Σ.τ.Μ.: Μεγάλη μεταφορική εταιρεία.

προς την κατεύθυνση ενός ΣΕΑ, όπως νόμιζα, αποδείχτηκε όμως πως ήταν γεφυροπλάστιγγα.

Πέρασε μία ώρα προτού καταφέρω να βρω μια καφετέρια δίπλα σ' ένα βενζινάδικο, όπου έφαγα ένα σάντουιτς με τυρί σε πλαστική συσκευασία. Δεν μου έφταναν τα ευρώ για να πάω με τρένο στο Παρίσι κι έτσι σκέφτηκα να δοκιμάσω καλύτερα να κάνω οτοστόπ. Ήξερα ότι η Λιόν βρισκόταν προς τη σωστή κατεύθυνση και το Μπορντό στη λάθος. Μάντευα όμως πως τα περισσότερα φορτηγά θα κατευθύνονταν έτσι κι αλλιώς προς το Παρίσι, οπότε το ζήτημα ήταν ποιο θα έπειθα να σταματήσει.

Οι τουαλέτες είχαν τα χάλια τους. Τι μπόχα... Ήταν σαν να είχε ξεσπάσει επιδημία δυσεντερίας. Και η βρόμα στο πάτωμα. Έτσι είναι και στα σπίτια τους –με σκισμένο χαρτί στα πλακάκια, με κάτουρα και νερά πιτσιλισμένα στο πάτωμα; Έπρεπε όμως να πλυθώ με κάποιον τρόπο κι έτσι έκανα ό,τι μπορούσα, ενώ πάσχιζα να μην ξεράσω.

Γυρίζοντας στην καφετέρια, πρόσεξα μια κοπέλα που καθόταν μόνη της. Είχε καστανά λιγδιασμένα μαλλιά κι έμοιαζε σαν να 'χε μέρες να κοιμηθεί. Ήταν ίσως τέσσερα πέντε χρόνια μεγαλύτερή μου και δεν κοίταξε αμέσως αλλού όταν συναντήθηκαν τα βλέμματά μας, παράγγειλα λοιπόν καφέ και τον πήρα και κάθισα στο διπλανό τραπέζι.

«Πού πας;» ρώτησα στα γαλλικά, προσπαθώντας να μην ακουστώ σαν Αφρικανός.

«Βόρεια», απάντησε.

«Έχεις αμάξι;»

Έγνεψε αρνητικά. «Ένας απ' αυτούς τους φορτηγατζήδες θα μου προτείνει να με πάρει μαζί του.»

«Είναι ασφαλές;»

«Μια χαρά. Απόψε θα μου ζητήσει να του πάρω πίπα. Θα πω όχι.»

«Ο Faulks αποτυπώνει τη φωνή ενός αιώνα.»
-*Sunday Times*

Το Παρίσι όπως δεν το έχετε ξαναδεί ποτέ:
μια πόλη όπου σε κάθε κτίριο φαίνεται
να αντηχεί ένα κρυφό παρελθόν –οι σκιές
του Βισί και της Αλγερίας...

Η Αμερικανίδα ερευνήτρια Χάνα και ο Μαροκινός
έφηβος Τάρεκ, που το 'χει σκάσει από το σπίτι του,
μπορεί να μην έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους,
επηρεάζονται ωστόσο από τα φαντάσματα που
κυκλοφορούν με το φως της ημέρας στο Παρίσι.

Η Χάνα ακούει τις απίστευτες μαρτυρίες των γυναικών
που έζησαν στη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής.
Θέλοντας να κατανοήσει τις ζωές τους, και μέσα
από αυτές και τη δική της, ανακαλύπτει μια πόλη γεμάτη
στοιχεία και διασυνδέσεις.

Ο Τάρεκ ψάχνει στα προάστια των μεταναστών τη μητέρα
που γνώρισε ελάχιστα. Αθώς όπως είναι, κάθε
βουλεβάρτο, κάθε σταθμός του μετρό και κάθε γωνιά
του δρόμου αποτελεί γι' αυτόν πηγή έκπληξης.

Σ' αυτό το βαθιά συγκινητικό μυθιστόρημα, ο Faulks
ασχολείται με τα ζητήματα της μετανάστευσης, της αδικίας
και της ταυτότητας. Με μεγάλη πρωτοτυπία και σκοτεινό
χιούμορ, μας κάνει να αναρωτηθούμε πόσα χρειάζεται
πράγματι να ξέρουμε ώστε να ζήσουμε μια ζωή που να
έχει αξία.

 εκδόσεις
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

www.klidarithmos.gr

ISBN 978-960-645-041-9

9 789606 450419